

ІНТЕРПЕЛЯЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ УРЯДУ В КОНТЕКСТІ ЛЕГІТИМІЗАЦІЇ ВЛАДИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

INTERPELLATION AS A TOOL OF PARLIAMENTARY CONTROL OF THE GOVERNMENT IN THE CONTEXT OF POWER LEGITIMIZATION: THE EUROPEAN EXPERIENCE

Юрійчук Є.П.,

доктор політичних наук,

*професор кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

Свірюк Н.В.,

студентка VI курсу

*факультету історії, політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича*

У статті висвітлено використання інституту інтерпеляції в країнах із різними формами правління для виконання функції політико-парламентського контролю – над виконанням і реалізацією законів урядом, відповідності його дій очікуванням пересічних громадян. Оскільки політична система України трансформується в напрямі парламентарно-президентської моделі, доцільність запровадження цього інституту потребує всебічного аналізу його функціонування.

Проаналізовано практику використання інтерпеляцій у Німеччині, Фінляндії та Франції, яка свідчить, що цей інститут має потужний легітимізаційний потенціал, який у системі розподілу влад парламент використовує для обмеження свавільних дій уряду через інтерпеляції, наступні дебати та юридично обов'язкові рішення з питань шляхом спонукання уряду діяти в межах політичних і правових норм, реалізовувати політику й закони, установлені парламентом, утверджувати засади конституціоналізму. Світова тенденція до збільшення використання інтерпеляцій свідчить про попит, що зростає, на підзвітність, прозорість, послідовність, ефективність урядової політики в рамках правової держави.

Показано, що інтерпеляція – ефективний важіль впливу опозиції, має вагоме легітимізаційне значення як засіб урахування інтересів меншості в урядовій політиці, засіб висвітлення та реагування на нагальні явища, події, проблеми, факти протиправної діяльності чи бездіяльності уряду задля донесення їх до громадськості, виявлення латентних факторів проблем, окреслення альтернативних варіантів рішень, подальшого вдосконалення урядового курсу, як результат, відновлення чи збільшення довіри населення до влади – легітимність. Інтерпеляція в разі її використання задля голосування недовіри до уряду, який зневажає права і свободи громадян, також сприяє легітимізації влади. В Україні видається перспективним запровадити цей інститут відповідно до рекомендацій Венеційської комісії, проте обов'язково з конструктивним вотумом, чітко відмежувавши інтерпеляцію від депутатського запиту.

Ключові слова: інтерпеляція, парламентський контроль уряду, легітимність, легітимізація, ЄС.

The article highlights the use of institute of interpellation in most countries of the world, not only with the parliamentary form of government for the fulfillment of information function and political and parliamentary control – over the implementation and realization of laws by the government, its compliance with the expectations of ordinary citizens. As the political system of Ukraine is transforming in the direction of the parliamentary-presidential model, the expediency of this institute introducing requires a thorough analysis of its functioning.

The practice of using interpellations in Germany, Finland and France shows that this institute has a powerful legitimizing potential that parliament uses in the system of distribution of powers to limit arbitrary government actions through interpellations, further debates, and legally binding decisions on issues through compelling to act within the framework of political and legal norms, implement the policies and laws established by Parliament, uphold the foundations of constitutionalism. The worldwide tendency to increase the use of interpellations speaks about growing demand for accountability, transparency, consistency, and the effectiveness of government policy within the rule of law.

It is shown that the effective lever of influence of the opposition - interpellation has considerable legitimization value as a means of taking into account minority interests in government policy, as a means of highlighting and responding to urgent phenomena, events, problems, facts of illegal activity or inactivity of the government in order to bring them to the public, illustrating issues latent factors, outlining alternative solutions, further improving the government's course, and as a result, restoring or increasing public confidence in the government – legitimacy. In case using it for no confidence voting against government that abuses citizens' rights and freedoms, interpellation also helps to legitimize power. In Ukraine, it seems promising to introduce this institute, in accordance with the recommendations of the Venice Commission, with a constructive vote, making difference between the interpellation and the deputy inquiry.

Key words: interpellation, parliamentary control of government, legitimacy, legitimization, EU.

Постановка проблеми. У сучасному світі демократія. Нерідко від виконує інформаційну інститут інтерпеляції використовується в більш функцію, проте останнім часом функцію все шості країн світу, де функціонує парламентська більш загального – політико-парламентського –

контролю над виконанням і реалізацією законів, який має дати відповідь на питання відповідності дій уряду очікуванням пересічних громадян і їхній довірі. Його все більш інтенсивне застосування як інструменту парламентського контролю викликане необхідністю запобігання свавільним діям уряду та спонуканням його діяти в межах політичних і правових норм, реалізовувати політику й закони, установлені парламентом. Саме тому він більше поширений у державах із парламентарною формою правління. Оскільки політична система України трансформується в напрямі парламентарно-президентської моделі, доцільність упровадження цього інституту потребує всебічного аналізу його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед західних учених над цією проблемою працюють М. Вайберг, Х.П. Варгас, Е. Дамгаард, В. Кверемі, Ф. Нортон, Б.Е. Рашч, Д.П. Петрі, А. Соліс, В. Хеландер та ін., вітчизняних – О. Барабаш, В. Бусленко, К. Закоморна, І. Залюбовська, Д. Ковриженко, О. Майданник, М. Савчин, С. Сорока, Л. Щербанюк та ін. Дослідники розглядають інститут інтерпеляції здебільшого в значенні депутатського запиту чи питання до уряду, що породжує неоднозначність розуміння наведених фактичних даних. Однак його вивчають як на теоретичному, так і на практичному рівнях: як інструмент контролю уряду в контексті конституціоналізму, засіб тиску та впливу опозиції, засіб комунікації, окремий жанр парламентського дискурсу, як «процедурний комунікативний інтерактивний інструмент, підпорядкований специфічним парламентським цілям» [11] тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Також учені аналізують використання інтерпеляції в регіональному вимірі, у країнах ЄС, Північної Європи, Латинської Америки, перспективи запровадження в Україні тощо, однак не деталізують її практичне значення як більш дієвої форми «парламентського контролю діяльності уряду або окремого міністра, ніж інші форми, що мають інформативний характер» [1], а тим більше не розглядають у контексті легітимізації та легітимізації влади.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета наукової статті – на прикладі окремих країн ЄС показати легітимізаційні можливості інтерпеляції як засобу парламентського контролю. Завдання: 1) виявити відмінності нормативного забезпечення інтерпеляцій у країнах ЄС (Федеративній Республіці Німеччині (ФРН), Фінляндській Республіці, Французькій Республіці); 2) показати особливості реалізаційної практики інтерпеляції в країнах як засобу політичного парламентського контролю уряду в контексті легітимізації влади.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термінологічне розмаїття поняття «інтерпеляції»

є наслідком варіативності численних прикладів його практичного застосування як депутатських запитів, питань до уряду без юридичних наслідків для останніх. А от коли наявна законодавчо передбачена процедура відповіді представника уряду, міністра на пленарному засіданні парламенту, подальше обговорення та прийняття рішення з оцінкою діяльності й у разі негативного результату висловлення недовіри уряду загалом, декільком чи окремі посадовій особі з подальшою відставкою, тут маємо використання інтерпеляції в її основному розумінні. Проте інтерпеляція може використовуватися урядом і задля формального схвалення власного курсу (Великобританія) [2, с. 84].

Протягом останніх десятиліть спостерігаємо тенденцію до збільшення використання цього парламентського інструменту, що демонструє попит, що зростає, на підзвітність і прозорість урядової політики. Водночас лунають критичні зауваження аналітиків та експертів-конституціоналістів, які стверджують, що «інтерпеляції організовуються опозиційними політичними партіями переважно з маркетингових причин» [12]. Дійсно, його нерідко використовують як засіб впливу й тиску опозиційних груп на уряд. Але чи завжди отримання інформації від уряду має деструктивну стратегічну мету його подальшого повалення? Такий інструмент, як інтерпеляція, має вагомим значення в діяльності парламенту, оскільки є необхідним для здійснення парламентського контролю за прийняттям найоптимальнішого законодавчого рішення на основі уточнених даних; сприяє відкритості й прозорості прийняття рішень у процесі комунікації; здійснює своєрідний нагляд за правореалізаційною діяльністю уряду. Оскільки влада в будь-якій країні прагне легітимності, як внутрішньополітичної, так і зовнішньополітичної, а одним із основних джерел легітимності є уряд, то його легітимізація (legitimate, надання легітимності органам державної влади, переважно «зверху») – від керівників до керованих) за допомогою покращення ефективності його роботи внаслідок реагування на інтерпеляції є немаловажним чинником легітимності чинної влади або ж заміни уряду на інший для збереження довіри народу до влади загалом.

Розглянемо легітимізаційний аспект використання інституту інтерпеляції у **ФРН**. Право на інтерпеляцію здійснюється відповідно до норм § 100–103 Регламенту Бундестагу [9], у яких передбачено своєрідну систему форм інтерпеляцій за критерієм значущості (основних і незначних). Адресовані федеральному уряду *основні інтерпеляції* подають на пленарному засіданні Президенту Бундестагу, який, у свою чергу, відповідно до § 100 Регламенту, передає їх до уряду. Вони повинні бути короткими та чітким, щоб можна було надати зрозуміле пояснення. Після того, як уряд сповістили про надання інтерпеля-

ції, він повинен указати, чи буде відповідати й коли саме. Після отримання відповіді інтерпеляція буде внесена до порядку денного парламенту. На вимогу політичної групи може бути надана консультація. Згідно з § 102, уряд може відхилити інтерпеляцію. Протягом наступних трьох тижнів парламент може включити інтерпеляцію до порядку денного для дебатів на вимогу парламентської групи (зазвичай опозиційної) або п'яти з кожних ста членів Бундестагу. Перед обговоренням, ще до дебатів, одному з ініціаторів може бути надано слово для більш детального обґрунтування інтерпеляції. Це один із найсильніших інструментів парламентського політичного контролю, тому що відповідь уряду на інтерпеляцію може бути публічно обговорена на пленарному засіданні з прийняттям юридично обов'язкового рішення.

Інша форма – *незначні інтерпеляції*, у яких через Президента федеральному уряду пропонують надати інформацію з конкретних питань. Уряд зобов'язаний надати відповідь у письмовій формі протягом двох тижнів.

Наприклад, протягом шістнадцятого виборчого терміну було представлено 63 інтерпеляції [7]. Їх тексти розміщені в інформаційному бюлетені «Бундестаг сьогодні» у відкритому доступі, де наявна статистика діяльності парламентського контролю по окремих легіслатурах із чіткою конкретизацією партійної належності інтерпелянтів і змісту їхніх запитів. Серед них одна стосувалася найбільш резонансної проблеми, що спричинила урядову кризу. Зокрема, 23.07.2019 політичною групою AfD-Fraktion задано інтерпеляцію щодо іммігрантів з метою дізнатися стан перебування іноземців на території ФРН у період з 2014 р. до 2018 р., особливо про тих із них, «які перебувають у ФРН із гуманітарних міркувань», за такими критеріями: стать, тривалість перебування, місце навчання, професійна та академічна кваліфікація, вік. В інтерпеляції містилася вимога надати диференційовану інформацію про кількість дітей без супроводу, неповнолітніх іммігрантів, а також іноземців, зареєстрованих у Центральному реєстрі іноземців, суму витрат для тих, хто шукає захисту в зазначені терміни тощо [8]. У підсумку, актуалізація наявної проблеми в парламенті, оприлюднення матеріалів щодо біженців, парламентська дискусія сприяли прискоренню її вирішення, ослабленню урядової кризи та поступовому відновленню довіри до уряду як інституту.

Право на подання інтерпеляції суттєво відрізняється від інших підвидів депутатських запитів за ознакою можливості настання політичної відповідальності для уряду чи посадової особи, оскільки передбачає ймовірні два варіанти подальшого голосування за результатами дебатів на пленарних засіданнях: 1) *голосування «про недовіру»* – аналізується робота уряду загалом, політика окре-

мого відомства, ефективність роботи всієї адміністрації (цей тип тепер зустрічається все рідше, більше характерний для ХХ ст.). Парламентарії не обов'язково голосують, у деяких країнах законодавчо передбачена можливість повернутися до порядку денного; 2) *голосування за прийняття резолюції щодо інтерпеляції* чи відповіді уряду на інтерпеляцію без постановки питання його відповідальності. Іноді зустрічається законодавча можливість голосування в парламентах обох варіантів [19, р. 62]. Якщо уряд не має можливості контролювати формування законодавчо визначеного порядку денного засідань парламенту, імовірна ситуація, коли інтерпеляція «призводила до обговорення порядку денного, що спричинило падіння уряду» [4, р. 20]. У ФРН голосування про недовіру має специфічну особливість – недовіра має бути «конструктивною» (нім. *Konstruktives Misstrauensvotum*), тобто парламент може висловити недовіру чинному канцлеру тільки за умови, що за претендента на його посаду проголосує більшість парламентаріїв, які в подальшому будуть підтримувати політику його уряду, що передбачено ст. ст. 67–68 Основного Закону ФРН [10]. Після Другої світової війни у ФРН двічі було застосовано «конструктивний вотум»: із негативним результатом у 1972 р. (Райнер Бразель (ХДС)/Віллі Брандт (СДПН)) і позитивним – у 1982 р. (Гельмут Шмідт (СДПН)/Гельмут Коль (ХДС)). Г. Коль як федеральний канцлер, обраний шляхом конструктивної недовіри, вимагав проведення нових виборів для легітимізації свого статусу через «виборчу легітимність», але Федеральний Конституційний Суд у рішенні вказав, що Г. Коль «має повну демократичну легітимність через конституційність, яку він обрав відповідно до ст. 67 Основного Закону, ... а конституційна законність також означає демократичну легітимність» [3, п. 121].

Це підтверджує думку, що «значення процедури інтерпеляції підвищується в умовах політичної нестабільності, коли за результатами інтерпеляції парламент може висловити вотум недовіри як уряду загалом, так й окремому його члену» [2, с. 84]. Отже, конструктивний вотум теж має легітимізаційний аспект, оскільки сприяє збереженню стабільності й безперервності діяльності урядових інституцій, а тим самим збереженню довіри населення.

Процедура інтерпеляції передбачена й у **Фінляндії**, яка, як і ФРН, має парламентарну форму правління. Так, ст. 43 Конституції передбачає можливість унесення інтерпеляції Державній Раді чи міністру по справі, що, відповідно, стосується його компетенції, не менше ніж 20 членами парламенту [16]. Відповідь на інтерпеляцію повинна бути передана на засідання Едускунти протягом 15 днів з часу повідомлення про неї уряду. Якщо під час обговорення вноситься резолюція недо-

віри Раді чи міністру, Едускунта повинна після обговорення інтерпеляції провести голосування з питання довіри.

За період 2015–2019 рр. Едускунта розглянула 17 інтерпеляцій переважно соціально-економічного змісту, серед них – щодо економічної політики уряду; щодо догляду за людьми похилого віку; щодо медичної реформи уряду [17; 18]. Серед пріоритетних виявилася й інтерпеляція від 27.04.2018 щодо умов праці молоді [17]. Зміст інтерпеляції стосувався критики дій уряду щодо обмеження можливостей працевлаштування молоді, особливо молодих жінок, обмеження використання альтернативної відпустки, скорочення термінів освіти молоді, звільнення за строковими трудовими договорами осіб молодших за 30 років, які послаблюють позиції молоді на ринку праці, мають явні негативні наслідки для гендерної рівності й украй погано поєднуються з конституційною вимогою недискримінації, з угодами, які регулюють права трудящих у Фінляндії, з директивою ЄС про строкове працевлаштування. Основні питання до уряду: «Чому уряд ставить людей, які не досягли 30-х років, у не вигідне становище на ринку праці та збільшує їхню невпевненість щодо власних сил? Чому відбувається скорочення молодих працівників? Які кроки зробить уряд для виправлення ситуації?» [18]. Отже, парламентарії використовують інструмент інтерпеляції здебільшого для вирішення нагальної суспільної проблеми, а не для «повалення» уряду, що підтверджує думку: «Ефективність процедури інтерпеляції прямо залежить від рівня підтримки Уряду парламентом. В умовах підтримки уряду парламентською більшістю згадана процедура втрачає своє контрольне значення (оскільки за умов підтримки урядового курсу парламентською більшістю можливість притягнення уряду або окремих його членів до політичної відповідальності практично виключається)» [2, с. 84]. Але постановка питання задля спрямування уряду на вирішення насущної проблеми фактично сприяє підвищенню ефективності його діяльності, формуванню довіри та підтримки виборців, яка трансформується в легітимність як законодавчої, так і виконавчої влад.

У **Франції**, державі з президентсько-парламентарною формою правління, можливість здійснення інтерпеляції передбачена в главі IX, ст. 156 Регламенту Національних зборів [14]. У статті йдеться про те, що депутат, який має намір звернутися до уряду з інтерпеляцією, повинен поінформувати Голову Національних зборів на відкритому засіданні. Далі відбувається голосування, на якому 1/10 від загального складу депутатів має проголосувати за підтримку такої інтерпеляції (ст. 153). При цьому міністр чи глава уряду в п'ятнадцятиденний термін із дня надходження запиту повинен дати на нього відповідь. Багато інтерпеляцій не під-

тримуються необхідною кількістю голосів. Однак за десять місяців 2019 р. направлено інтерпеляції з конкретних соціальних і політичних питань: щодо заходів проти торгівлі наркотиками в паризьких метрополітенах; щодо медичних установ і стандартів освітлення в таких установах; щодо перешкод у роботі журналістів [15].

Окремо розглянемо адресовану Міністерству внутрішніх справ інтерпеляцію С. Чену, яка стосувалася загальновідомого руху «Жовтих жилетів». Депутат звернув увагу міністра на арешти Максима Ніколь, Жерома Родрігеса й Еріка Друе у святковий день 14 липня 2019 р. під час мітингів і проведення військового параду. Дійсно, особи, що йменувалися «Жовтими жилетами», відзначилися як політичні противники французького уряду, тому було вирішено зупинити їхню діяльність за «організацію незаконної демонстрації». Справа опинилася в центрі уваги, стала резонансною. Депутат поцікавився, яка з підстав ст. 62-2 Кримінально-процесуального кодексу послугувала причиною затримання, і вказав на ймовірну справжню причину арешту – політичний мотив [13]. У відповіді на отриману інтерпеляцію йшлося про наявність численних скарг до поліції від громадян 14 липня 2019 р. через натовпи «жовтих жилетів» на дорозі загального користування на Єлисейських полях. Відповідно до положень ст. 431-9 Кримінального кодексу, «участь у мітингах, які відбулися під час національного параду 14 липня, є правопорушенням. Поліція затримала 180 осіб, під вартою опинилося 37 осіб. Крім того, під час цих подій проведено 125 перевірок особи» [13]. Тобто парламентарії за допомогою інтерпеляції здійснили контроль за діяльністю уряду щодо дотримання прав і свобод французьких громадян, які були учасниками акцій протестів проти політики уряду, і спростували політичний характер притягнення їх до відповідальності.

Питання ж про *довіру* до уряду (відповідно до ст. 49 Конституції Французької Республіки 1958 р. [5]) чи щодо загальної політики може ставити на порядок денний тільки прем'єр-міністр (ст. 152 Регламенту). Питання про *недовіру* ставиться у формі резолюції, що має специфічну назву – резолюція осуду (*ne varietur*) (ст. ст. 153–155), і саме схвальне голосування за цей документ дає змогу долучити прийнятну резолюцію до інтерпеляції Уряду (ст. 156).

Венеційська комісія (далі – ВК) вважає право інтерпеляції «найсильнішим політичним інструментом опозиції» [6, п. 127], оскільки вона супроводжується дебатами, у яких можуть брати участь усі парламентські фракції та політичні групи. Для запобігання зловживанню цим правом з боку парламентської меншості ВК рекомендувала державам, які використовують цей інститут, установити такі обмеження: запровадити кількісний бар'єр

(запит на інтерпеляцію повинна підтримувати кваліфікована меншість); задля уникнення вотуму недовіри відмежувати інтерпеляцію від депутатського запиту; практикувати переважно інші форми взаємодії депутатів і представників виконавчої влади (у комітетах) [6, п. 127]. Для України за парламентарної (наближеної до неї) форми правління вона рекомендувала передбачити можливість для опозиції ініціювати вотум недовіри не окремим міністрам, а уряду загалом [6, п. 128]; ініціювати недовіру до уряду колективно; використовувати критерій абсолютної більшості голосів для усунення уряду; бажано використовувати конструктивний вотум [6, п. 129].

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Інститут інтерпеляції має потужний легітимізаційний потенціал, який у системі розподілу влад представницький орган – парламент – може використовувати для обмеження свавільних дій уряду й окремих посадових осіб через інтерпеляції – шляхом спонукання діяти в межах політичних і правових норм, реалізувати політику й закони, установлені парламентом, утверджувати засади конституціоналізму в рамках правової держави.

Наявна тенденція до збільшення використання цього парламентського інструменту не тільки в країнах із парламентарною формою правління свідчить про попит, що зростає, на підзвітність, прозорість, послідовність, ефективність урядової політики в рамках правових норм.

Як ефективний важіль впливу опозиції інтерпеляція має також вагоме легітимізаційне значення як засіб урахування інтересів меншості в урядовій політиці, засіб висвітлення та реагування на нагальні явища, події, проблеми, факти протиправної діяльності чи бездіяльності уряду задля донесення їх до громадськості, виявлення латентних факторів проблем, окреслення альтернативних варіантів рішень, подальшого вдосконалення урядового курсу, як результат, відновлення чи збільшення довіри населення до влади – легітимність. У разі її використання задля голосування недовіри до уряду, який зневажає права і свободи громадян, інтерпеляція також сприяє легітимації влади. В Україні видається перспективним запровадити цей інститут відповідно до рекомендацій ВК обов'язково з конструктивним вотумом, чітко відмежувавши інтерпеляцію від депутатського запиту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Запровадження інституту інтерпеляції в Україні як однієї з форм парламентського контролю за діяльністю уряду : аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/1588/>.
2. Контрольні функції парламенту: український та зарубіжний досвід. Ч. 2. Інф.-аналіт. дослідження / за ред. Д.С. Ковриженко. Київ, 2006. 112 с.
3. BVerfGE 62, 1 Bundestagsauflösung I. URL: <http://www.servat.unibe.ch/dfr/bv062001.html#>.
4. Cheibub J.A., Limongi F. Democratic Institutions and Regime Survival: Parliamentary and Presidential Democracies Reconsidered. *Annual Review of Political Science*. 2002. URL: <http://www.columbia.edu/~gjlw10/CheibubLimongi.pdf>.
5. Constitution de la République française. 04.10.1958. URL: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp>.
6. CDL-AD(2019)015. Strasbourg, 24 June 2019. Opinion № 845 / 2016. Parameters on the relationship between the parliamentary majority and the opposition in a democracy: a checklist. Adopted by the Venice Commission at its 119th Plenary Session (Venice, 21–22 June 2019).
7. Deutscher Bundestag. URL: <https://www.bundestag.de/>.
8. Dokumentations- und Informationssystem für Parlamentarische Vorgänge. URL: <http://dipbt.bundestag.de/extrakt/ba/WP19/2449/244957.html>.
9. Erläuterungen zur Geschäftsordnung vom 01.01.1952. URL: https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtsgrundlagen/go_btg/go_btg-197104.
10. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. 23.05.1949. URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/gg/GG.pdf>.
11. Ilie C. Parliamentary Discourse. January 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/303459695_Parliamentary_Discourse.
12. Qerimi V. Parliamentary Control Functions (Kosovo case). *European academic research*. Vol. III. Issue 2. May 2015. P. 2122. URL: <http://euacademic.org/UploadArticle/1659.pdf>.
13. Question № 22107 de M. Sébastien Chenu № 22107. URL: <http://questions.assemblee-nationale.fr/q15/15-22107QE.htm>.
14. Règlement de l'Assemblée nationale. 9 décembre 1958. URL: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/reglement.pdf>.
15. Site officiel de l'Assemblée nationale. URL: <http://data.assemblee-nationale.fr/travaux-parlementaires/questions/questions-au-gouvernement>.
16. Suomen perustuslaki alkaen 11.06.1999 № 731. URL: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

17. VK 1/2019 vp Välikysymys hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikasta. URL: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/VK_1+2019.aspx.

18. VK22018 vp. Välikysymys nuorten työehdoista. URL: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kysymys/Sivut/VK_2+2018.aspx.

19. Yamamoto H. Tools for parliamentary oversight. A comparative study of 88 national parliaments. Switzerland, 2007. URL: <http://archive.ipu.org/PDF/publications/oversight08-e.pdf>.